

BRANNÝ SYSTÉM ČSSR

Branný systém ČSSR tvoří nedílnou součást naší státní politické soustavy. Proto podléhá všem zákonitostem určujícím její rozvoj. Z těchto hledisek jej budeme trvale zkoumat a zdokonalovat, zvláště nyní, kdy přistupujeme k realizaci zákona o federaci ČSSR.

Branný systém z hlediska svého členění představuje aplikaci doktrinárních závěrů na přípravu a vlastní řízení bojové činnosti ozbrojených sil spolu s řízením celého souhrnu opatření k obraně a ochraně teritoria. Vymezuje odpovědnost jednotlivých řídicích orgánů za obranu státu a ochranu obyvatelstva a řeší vztahy mezi nimi.

Při řešení branného systému máme na zřeteli skutečnost, že ČSSR sousedí s jedním z nejagresivnějších členů seskupení NATO a že stojí proti značné části hlavních a elitních sil tohoto paktu. Vycházíme také z vojenských strategických koncepcí nepřitele, jehož poslední doktrína „předsunuté linie“ předpokládá, že od po-

čátku války nejenže udrží pozice na vlastním teritoriu, ale okamžitě a pokud možno s překvapením chce rozvinout válečnou činnost na území států socialistického tábora.

Budeme důsledně uplatňovat internacionální princip v branných opatřeních, zejména spolupráci se Sovětským svazem, jako hlavní silou uskupení států Varšavské smlouvy. To vyžaduje, abychom do důsledků splnili **náš úkol**, ať již v zajištění úspěšné činnosti vlastních polních vojsk (zejména pak v počátečním období války), nebo při zabezpečení obrany teritoria a ochrany obyvatelstva, což má pochopitelně vliv i na činnost spojeneckých vojsk přecházejících přes naše území.

Zvláštní podmínky ČSSR nás nutí budovat a již v míru maximálně přizpůsobovat náš branný systém válečným podmínkám. Tento musíme již v míru nejen organizačně a technicky zabezpečit, ale i procvičit.

...

Vycházíme-li ze současných a perspektivně předpokládaných změn ve vojenství, pak přes určité kladné rysy naší branné soustavy můžeme **danou etapu formování branného systému ČSSR hodnotit jako položení základů**. V budoucnu mu musíme věnovat daleko větší pozornost.

V minulosti jsme věnovali hlavní pozornost výstavbě ozbrojených sil, které jsou přirozeným jádrem branného systému každého státu. Tato prvořadá naléhavost určila etapu budování branného systému vcelku. Dnes se dostává **do popředí příprava státu jako celku k válce**, i při ponechání hlavního těžiště na zdokonalování ozbrojených sil.

Základním problémem branného systému ČSSR jsou složité strukturální vztahy. To má své historické příčiny. Čím víc narůstaly požadavky dalšího zdokonalování branného systému, tím více docházelo k jeho rozvětřování v nové úseky činnosti. Soustava se však nerozvíjela vždy v návaznosti na strukturální potřeby cílového modelu (i ten chyběl), ale spíše tak, že k dané struktuře přirůstaly další úseky činnosti. Přitom byla nezřídka snaha vybudovat každý nový branný úsek kádrově, organizačně a často i materiálně pokud možno jako samostatný a nejednou i s řadou pomocných koordinačních a jiných kolektivů (systém CO, hospodářské mobi-

lizační přípravy apod.). Tak se vytvořila situace, kdy branný systém ČSSR nese stopy toho, že **nebyl budován komplexně s dlouhodobější perspektivou** a nejsou v něm dostatečně propracovány ani jednotlivé linie řízení.

Praxe, kdy řada úseků branného systému se vyznačuje značnou dezintegrací činnosti zúčastněných institucí, snahou řešit úkoly izolovaně, úzce resortně a ponejvíce vlastní organizační, kádrovou a materiální síť způsobuje, že **nejsou efektivně a s optimální cílevědomostí využívány všechny vynaložené prostředky a síly**. Zřetelně to potvrzuje např. **systém radiální hlášené služby, která je neodůvodněně zdvojeňována po linii armády a vnitra**.

Úroveň branného systému ČSSR jako jednotné akceschopné soustavy snižuje rovněž stav poznávací činnosti a nedostatečně organizovaný tok vědeckých informací. Ve všech hlavních oblastech, ať již jde o poznání protivníka nebo rozpracování státní vojenské doktríny, **nemá náš branný systém vybudovanou odpovídající jednotnou poznávací soustavu**. Namnoze scházejí kapacity ve vědeckovýzkumné základně a pokud jsou některá pracoviště výzkumného nebo jiného účelového typu, jejich činnost není náležitě koordinována. To v plné míře platí i pro vědeckou informaci, která je živelná a jen málo účinná.

Nežádoucí složitost vztahů ve svém souhrnu je dnes hlavní brzdou uzpůsobení branného systému jako pružné, monolitní a efektivní soustavy. Je činitelem, který ztěžuje plynulost jejího přechodu na válečné podmínky. To mimo jiné ukázala teritoriální cvičení a potvrdila naléhavost řešení této situace.

Prvé signály o neuspokojivém stavu našeho branného systému v letech 1961 až 1962 při berlínské a karibské krizi ukázaly na slabost a nedostatečnost přijatých opatření a nutily politické vedení a vojenské představitele zkoumat nutnost dalšího posílení obranných úkolů na teritoriu. Platnost přijatých závazků ve Varšavské smlouvě, ztížená ekonomická situace, jakož i vyčerpanost zdrojů v celostátním a celarmádním měřítku nedávala možnost radikálně s okamžitou platností změnit stav věci. Navíc nebylo ani dostatek seriálních vědeckých podkladů, analýz, studií, které by objektivně přesvědčivým způsobem ukázaly na praktické řešení obrany teritoria ČSSR.

V roce 1965 vzniká z podnětu velení armády ve vojenské komisi obrany myšlenka rozpracovat zásady obranného systému ČSSR. Do práce na tomto úkolu se zapojuje řada institucí za řízení bývalého

VIII. oddělení ÚV KSČ. Zdálo by se, že byly vytvořeny objektivní podmínky pro zpracování zásad branného systému a tím položena i možnost objektivního přehodnocení úlohy obrany a ochrany státního území. Z nepochopitelných důvodů při rozpracování zásad branného systému byli z celé práce vyřazeni představitelé generálního štábu, kteří měli možnost se podílet jen dílčími příspěvky bez znalosti celého kontextu materiálu. To podstatně ovlivnilo úroveň a komplexnost zpracovaného návrhu a vedlo v pozdější době k řadě rozporných situací při přípravě realizace schválených zásad.

Souhrnný materiál „Obranný systém ČSSR, problémy a další směry jeho rozvoje“ projednalo PÚV KSČ na zasedání 14. 2. 1967 jako základní výchozí vojenskopolitický dokument pro komplexní řešení obrany ČSSR.

Tento dokument sehrál důležitou úlohu při teoretickém ujasňování funkce branného systému. Je poznamenán tehdejšími převládajícími názory v řízení státu jako celku a odráží objektivní stav společnosti před 14. 2. 1967. Nejlépe jsou propracovány teoretické principy a obecné teze, značně problematické jsou části o konkrétních návrzích. Praxe ukázala nerealnost řady zpracovaných zásad tohoto usnesení.

Usnesení vytyčovalo správné zásady, bylo však v některých statických formulováním nepřesné. To umožňovalo rozdílný výklad a tím nejednotný postup při řešení v orgánech, které měly realizovat usnesení. Tak např. toto usnesení jednoznačně nestanovilo místo, úlohu a odpovědnost ministerstva národní obrany, státní plánovací komise a ministerstva vnitra jako představitelů jednotlivých podsystémů a jejich vzájemné vztahy.

Nestanovilo ani odpovědnost za organizaci a činnost integrovaného branného systému ČSSR jako celku a za celostátní řízení příprav k ochraně obyvatelstva a řízení záchranných prací na území státu za války. Tyto na centrálních orgánech neujasněné problémy se nepříznivě projevovaly při řešení odpovědnosti na nejnižších stupních řízení, především u vojenských okruhů a krajů. Neujasněná byla působnost a odpovědnost vojenských územních orgánů, zejména při koordinaci opatření, která jdou za rámec jednoho podsystému.

Usnesení PÚV KSČ z 22. 10. 1968 uložilo v průběhu roku 1969 přehodnotit dosavadní obranný systém a zpracovat zásady branného systému ČSSR jako federálního státu. Hlavním nositelem úkolu je

MNO, avšak na práci se mají podílet všechny státní a stranické orgány.

Při zpracování by mělo MNO zajistit, aby branný systém odpovídal těmto zásadám:

Branný systém budovat jako integrační prvek jednotné internacionální vojensko-politické aliance socialistických států Varšavské smlouvy. Měl by zabezpečovat jak národní, tak i internacionální zájmy.

Branný systém budovat podle požadavků soudobé války jako jednotnou soustavu opatření politických, vojenských, ekonomických a vědeckotechnických a na základě jednoty, bratrství a spolupráce obou našich národů.

Vedoucí úloha KSČ v branném systému musí být zajištěna na všech stupních řízení v duchu akčního programu KSČ a programového prohlášení vlády.

Branný systém řešit s potřebnou perspektivou jako otevřený systém, schopný pružně reagovat na změny (růst raketových jaderných možností a automatizace řízení).

Vytvořit co nejjednodušší vztahy, maximálně omezit součinnostní vztahy. Řešení obrany republiky je záležitostí federální vlády a vrcholné řízení obrany republiky přísluší ústřednímu orgánu — Radě obrany státu.

MNO považovat za základní instituci a

státní federální orgán, který zabezpečuje obranu země a plnění závazků Varšavské smlouvy. Vojenskou činnost pokládat za základ celé obranné soustavy státu.

Branný systém má zabezpečit rychlý, jednoduchý a hladký přechod na válečné podmínky, na řízení obrany státu a ochrany obyvatelstva pro případ nenadálého napadení a za války na federálním, republikovém a nižších stupních.

Jako nezbytný předpoklad k zajištění realizace branného systému má být odborná příprava stranických a státních funkcionářů ve vojenství (strategii), v otázkách obrany a ochrany obyvatelstva, branná příprava a výchova obyvatelstva, jednotná vědecká poznávací základna a jednotný tok vědeckých informací pro celý branný systém.

V rámci branného systému bychom měli podle mého názoru především řešit:

— řízení státu za války, přípravu válečných pracovišť a zpracování potřebných plánů;

— úlohu a místo Federálního shromáždění, federální vlády, federálních orgánů, orgánů republik, národních výborů a společenských organizací v branném systému;

— úlohu a místo vojenské a bezpečnostní činnosti, ekonomické činnosti, systému Civilní obrany a Lidových milicí.